

Natur- og Miljøkontoret

**Kortlægning af tjærepladser for fiskegarn i
Nordjyllands Amt**

SÆBY KOMMUNE

November 1999

Natur- og Miljøkontoret

**Kortlægning af tjærepladser for fiskegarn i
Nordjyllands Amt**

SÆBY KOMMUNE

November 1999

Udgave	Betegnelse/Revision	Dato	Udført	Kontrol	Godkendt
--------	---------------------	------	--------	---------	----------

Rådgivende ingeniører
og planlæggere A/S
Tilsluttet F.R.I

NIRAS
Digtervejen 11
DK-9200 Aalborg SV

Telefon 9634 7400
Telefax 9634 7474
E-mail niras@niras.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE	SIDE
1. INDLEDNING	1
2. LOKALISERING AF TJÆREPLADSER	3
2.1 Flyfotos (lodfotos).....	3
2.2 Interview med lokalkendte personer	4
2.3 Tingbøger/Byggesager	5
3. KORTLÆGNING AF TJÆREPLADSER.....	6
3.1 Præsentation af kortlægningen	6
3.2 Kriterier for kortlægning	7
3.3 Afgrænsning af pladserne.....	7
4. USIKKERHEDER VED KORTLÆGNINGEN	9
4.1 Usikkerheder forbundet med afgrænsning	9
4.2 Identificering af pladser udfra garn på lodfotos.	9
5. KORTLAGTE TJÆREPLADSER I SÆBY KOMMUNE.....	11

FIGURER:

5.1 Kortlagte tjærepladser i Sæby Kommune

TABELLER:

5.1 Sammenfatning af resultaterne af kortlægningen i Sæby Kommune

BILAG:

847-1058 Nedlagt tjæreplads, Sdr. Ringvej

847-1059 Nedlagt tjæreplads, Nord for Havnen/ Roklubben

847-1060 Nedlagt tjæreplads, Pingvinvej

847-1061 Nedlagt tjæreplads, Skovsgårdsvej

847-1062 Nedlagt tjæreplads, Åvænget

1. INDLEDNING

NIRAS Rådgivende ingeniører og planlæggere A/S har for Nordjyllands Amt gennemført en kortlægning af tjærepladser for fiskegarn i Nordjyllands Amt.

Den hidtidige kortlægning af industrigrunde, lossepladser mv., som Nordjyllands Amt har foretaget, har kun omfattet et meget lille antal tjærepladser. Nordjyllands Amt er nu blevet opmærksom på, at der i forbindelse med fiskeri, herunder specielt bundgarnsfiskeri, har været et stort antal pladser, hvorpå der har været tjæret fiskegarn, og som kan give problemer i forhold til nuværende/fremtidig arealanvendelse.

Tjæring af fiskegarn/tov med stenkulstjære er begyndt omkring 1900-1920 og ophørt de fleste steder i 1960'erne, hvor fiskerne gik over til at anvende garn/tov af nylon. Tjæringen blev foretaget med det formål at opnå en imprægnering af garn/tov lavet af naturmaterialer.

Efter tjæringen blev fiskegarnene som regel tørret ved at sprede dem ud på omkringliggende frie arealer (ofte græsmarker). Disse tørrepladser kunne dække relativt store arealer. Flere steder blev garnene ved tørringen hængt op på en række pæle (stejler), og heraf stammer navnet "stejlepladser", som ofte benyttes om tjærepladserne. Nytjærede tov blev for det meste hængt til tørre på høje træbukke og krævede dermed ikke nær så store tørrearealer som garnene.

Det var nødvendigt at tjære fiskegarnene mindst en gang om året. Tidspunktet for tjæringen afhang af garntypen. De fleste bundgarn blev tjæret om foråret. Ruser blev hovedsageligt tjæret i juni-juli. Tovene var det derimod kun nødvendigt at tjære en gang for alle, nemlig når de var helt nye. Dette foregik hovedsageligt på vodbinderierne, og de er derfor også medtaget i kortlægningen.

Kortlægningen omfatter både lokalisering af pladsen, hvor selve tjæringen har fundet sted, samt af de områder, hvor fiskegarnene eller tovene efterfølgende har ligget eller hængt til tørre. De to områder vil i det følgende blive betragtet som en samlet plads.

I denne rapport gives først en generel beskrivelse af, hvorledes kortlægningen af tjærepladserne i Nordjyllands Amt er gennemført, og hvorledes oplysningerne for de kortlagte pladser er sammenfattet.

Herefter følger en beskrivelse af resultaterne i Sæby Kommune, med en opgørelse for de kortlagte pladser. Denne opgørelse omfatter en status over, hvor stort areal den enkelte plads dækker, hvor mange matrikler den berører samt den

nuværende anvendelse af disse matrikler. Udover selve opgørelsen beskrives, hvorledes kortlægningen er forløbet i kommunen, og om den på nogle punkter evt. afviger fra den generelle kortlægning. Ligeledes anføres det, hvis der er nogle specielle forhold i forbindelse med tjærepladserne, der gør sig gældende for kommunen.

I bilaget findes sammenfatningsskemaer samt tilhørende kort med afgrænsning for hver af de kortlagte pladser i kommunen.

Baggrundsmaterialet for kortlægningen er ikke medtaget i denne rapport.

2. LOKALISERING AF TJÆREPLADSER

Lokaliseringen af tjærepladserne er sket ved hjælp af følgende kilder:

- Flyfotos (lodfotos)
- Flyfotos (skråfotos)
- Interview med lokalkendte personer
- Lokalhistorisk arkiv/lokalhistorisk materiale
- Kommunerne
- Tingbøger/Byggesager

Der er følgende kommentarer til de anvendte kilder:

2.1 Flyfotos (lodfotos).

Til kortlægningen er der benyttet flyfotos (lodfotos) fra Kort- og Matrikelstyrelsen. Der er brugt en samlet serie fra 1954, som dækker hele amtet (1:10.000) samt billeder fra flere serier fra starten af 1960'erne (1:10.000 eller 1:4.500). Der er nemlig i denne periode ikke lavet en samlet overflyvning, som dækker hele amtet.

Der er i enkelte kommuner benyttet lodfotos fra 1945 i målestok 1:40.000. Denne målestok er så lille, at det som regel er umuligt at identificere pladserne herpå. Det er forsøgt at forstørre disse billeder til 1:10.000. Disse forstørrelser bliver ikke særligt skarpe. Lodfotos fra 1945 er derfor kun brugt i enkelte tilfælde hovedsagelig til afgrænsning af pladserne.

De benyttede lodfotos har i mange tilfælde været yderst velegnede til at vurdere den naturlige afgrænsning, som tidligere har været for pladsen. Det, der kan opfattes som en naturlig afgrænsning, kan eksempelvis være et tydeligt skel mellem tjærepladsen og en mark beliggende ved siden af. Tjærepladserne var som oftest beliggende på brakjord, der ikke var egnet til dyrkning. Afgrænsningen kan også være bevoksning, veje og bebyggelse.

For nærmere at kunne afgøre, hvilke matrikler den naturlige afgrænsning omfatter, er der til hver lokalitet lavet en kopi af et matrikelkort (i samme målestok som lodfotos) på plastfolie. Denne kopi lægges ovenpå lodfotoet, hvorved afgrænsningen kan overføres til matrikelkortet.

På de benyttede lodfotos har det i flere tilfælde været muligt at identificere fiskegarn, som er udbredt på jorden eller ophængt til tørre. Der kan ligeledes i

nogle tilfælde observeres mørke afmærkninger på jorden, hvor der sandsynligvis tidligere har været udbredt garn til tørre. For de fleste pladser vil det dog ofte gælde, at der har været tørret nytjærede garn på et større areal, end det der fremgår direkte af flyfotos. Derfor er der også i disse tilfælde foretaget en vurdering af den naturlige afgrænsning for den enkelte plads.

Flyfotos (skråfotos).

Der er også i mindre omfang anvendt skråfotos til lokalisering af tjærepladser. Billederne, som er bestilt på Det Kongelige Bibliotek i København, er hovedsagelig fra midten af 1950'erne. Skråfotos er især anvendt til at identificere og lokalisere små pladser, der har ligget i bebygget område ved havnene, og som er vanskelige at identificere på lodfotos, eksempelvis vodbindere. Skråfotos er velegnede til dette formål, idet de er taget i forholdsvis lav højde, og derfor er det muligt at se mange detaljer meget tydeligt på disse billeder.

Hos Flyvevåbenets Historiske Samling i Karup findes desuden også en samling af ældre flyfotos. Der findes dog kun to skråfotos taget over Nordjylland før 1950.

2.2 **Interview med lokalkendte personer**

Til bekræftelse og afgrænsning af de lokaliserede tjærepladser er der foretaget interviews med lokalkendte personer, som f.eks. kan være forhenværende fiskere, tidligere naboer til pladserne eller repræsentanter fra lokalhistoriske arkiver/samlinger i området. I de fleste tilfælde er interviewene foretaget ved et besøg hos de pågældende personer.

Ved disse interviews er lodfotos ofte brugt til at lokalisere pladsen. Dette har i mange tilfælde vist sig at være mere effektivt end at lave en besigtigelse af området sammen med personen. Dette skyldes, at mange af områderne har ændret udseende i et sådant omfang, at det kan være meget svært for personen at genskabe et billede af, hvor pladserne var placeret.

I mange tilfælde er der også foretaget en rundring sammen med en eller flere af de lokalkendte personer, og flere pladser er derved blevet direkte udpeget på stedet. Hvis det har været muligt, er tjæregrydens placering også blevet udpeget.

Ved interviewene er der desuden spurgt, om personen har kendskab til andre pladser end de allerede stedfæstede. Der er på denne måde fremkommet oplysninger om pladser, som ikke allerede var stedfæstet på flyfotos. Der er ligeledes spurgt om eventuelt kendskab til støbning af blylodder i forbindelse med tjærepladserne, idet det eventuelt kan have givet anledning til forurening med bly. De interviewede personer er desuden blevet spurgt om de kendte andre personer,

som muligvis kunne have kendskab til eventuelle tjærepladser i området. En del af kilderne er faktisk fremkommet på denne måde.

Lokalhistoriske arkiver/lokalhistorisk materiale

Der er rettet henvendelse til lokalhistoriske arkiver i amtet for at få oplysninger evt. billeder og litteratur omkring tjærepladser i de enkelte områder. De lokalhistoriske arkiver har også i flere tilfælde været behjælpelige med at finde frem til yderligere lokalkendte personer, som har haft viden om tjærepladser samt fiskeri generelt.

Kommunerne

Samtlige kommuner er adspurgt om kendskab til evt. tjærepladser eller ældre personer, som kunne give oplysninger herom. I nogle kommuner eller evt. hos de kommunale forsyningsselskaber har det været muligt at få gamle tekniskekort eller matrikelkort.

2.3 **Tingbøger/Byggesager**

Der er, som et forsøg, foretaget en gennemgang af tingbøger og byggesager for matriklerne på en del af pladserne i Skagen By. Erfaringen med denne gennemgang er, at der ikke umiddelbart findes oplysninger angående tjærepladserne i tingbøgerne og byggesagerne. Det er derfor besluttet kun at foretage gennemgang af tingbøger og byggesager i enkelte tilfælde, hvor det antages at kunne give væsentlige nye oplysninger. Gennemgang af tingbøger/byggesagsarkiv er hovedsagelig anvendt til afgrænsning af pladserne.

3. KORTLÆGNING AF TJÆREPLADSER

3.1 Præsentation af kortlægningen

For hver enkelt lokalitet er der udarbejdet et sammenfatningsskema, som beskriver de oplysninger, der er indsamlet om den pågældende plads (interviews, flyfotos osv.). Alle lokaliteterne er tildelt et lokalitetsnummer, og de kortlagte lokaliteter er indtastet i Amtets kortlægningsdatabase ROKA.

Til bekræftelse og afgrænsning af de lokaliserede tjærepladser er der som nævnt i kapitel 2 foretaget interviews med lokalkendte personer. Hvert interview er noteret på et ”interviewskema”, hvorpå det også er noteret, hvis kilden har ønsket at være anonym. Samtlige skemaer til den enkelte plads er nummeret, og i sammenfatningsskemaet for den enkelte plads henvises der til de enkelte interviewskemaer med ”interviewnummer”/.

Som beskrevet i kapitel 2 er der til hver plads lavet en kopi af et matrikelkort (i samme målestok som lodfotos) på plastfolie. Denne kopi lægges ovenpå lodfotoet, hvorved afgrænsningen kan overføres til matrikelkortet. Plastfolierne med matrikelkort er tapet på det tilhørende lodfoto. På plastfolien er afgrænsningen af pladsen samt synlige net påtegnet, det samme er nordpil og nummeret på det tilhørende lodfoto. Herudover er det angivet, hvordan plastfoliet skal genplaces på lodfotos, hvis det bliver taget af (n.v. = nederste venstre hjørne, ø.h. = øverste højre hjørne osv.). I sammenfatningsskemaet er der angivet numre på de lodfotos, som dækker området for pladsen.

Nederst på sammenfatningsskemaet er der lavet en sammenfatning af, hvilke kilder, som kan bekræfte tjærepladsen. Der er angivet hvilke matrikler, som er bekræftet af hvilke kilder. Det er ikke altid, at samtlige matrikler kan bekræftes af samtlige kilder. Det er især gældende for flyfotos. Kravet for, at en matrikel er bekræftet ved flyfotos, er, at det er muligt at se garn eller andet, som har tilknytning til tjæreaktiviteten på flyfotos.

Samtlige pladser i hver kommune er afmærket på et kort, som dækker hele kommunen, og der er yderligere lavet specifikke oversigtskort over delområder i kommunen. For hver lokalitet er der desuden indhentet et teknisk kort, et matrikelkort samt ejendomsoplysninger (C537). Tjærepladsens afgrænsning er indtegnet på en kopi af matrikel- og teknisk kort, og der er lavet en liste over de adresser, hver enkelt plads omfatter. I denne liste er der til hver adresse knyttet de respektive matrikelnumre og en beskrivelse af den nuværende anvendelse.

I bilaget til denne rapport er sammenfatningsskemaerne for de enkelte pladser samlet samt tilhørende kopi af matrikelkort med angivelse af tjærepladsens af-

grænsning. Baggrundsmateriale såsom oversigtskort, tekniskekort, interview-skemaer, fotos o.s.v. er ikke medtaget i rapporten.

3.2 **Kriterier for kortlægning**

En plads er blevet kortlagt, hvis der har været mindst to kilder til at bekræfte pladsen. Det kan evt. være to interviews eller lokalisering på flyfotos sammenholdt med et interview, som bekræfter, at der har været tjæret garn på pladsen. I enkelte tilfælde, hvor der kun er én kilde, er det alligevel vurderet, at der er belæg nok for at lokalisere pladsen. Det har sædvanligvis været, hvis kilden er en person som selv har tjæret på pladsen, hvis den nuværende ejer har kendskab til, at der har været tjæret på grunden, eller hvis pladsen er blevet udpeget ved besigtigelse på stedet sammen med personen. Der er bemærket på skemaet, hvis der kun er én kilde, som bekræfter pladsen.

I forbindelse med kortlægningen er der fremkommet en del oplysninger om pladser, som ikke kan bekræftes. Disse oplysninger er sammenfattet og findes i baggrundsmaterialet, men fremgår ikke af denne rapport.

Det skal desuden bemærkes, at pladserne kun er kortlagt som tjæreplads og dertil relaterede aktiviteter såsom barkning og blystøberi. Det vil sige, at hvis der på den samme matrikel har foregået en anden potentielt forurenende aktivitet, er denne ikke kortlagt. I sammenfatningsskemaerne er det dog angivet, hvis en eller flere af matriklerne tidligere er kortlagt eller registreret. I disse tilfælde er de tidligere kortlægnings- eller registreringsnumre samt hovedbranche oplyst.

3.3 **Afgrænsning af pladserne**

Tjærepladserne er som hovedregel afgrænset på baggrund af interviews, identifikation på luftfotos af net eller andet, som har med tjæreaktiviteter at gøre, sammenholdt med pladsens "naturlige afgrænsning". Det er i samråd med Nordjyllands Amt vedtaget at bruge lodfotos fra 1954 til at vurdere, hvad der har været pladsens naturlige afgrænsning. Den "naturlige afgrænsning" er som regel en vej, et markskel, beplantning eller bebyggelse. I sammenfatningsskemaerne er der lavet en beskrivelse af den vurderede naturlige afgrænsning for den enkelte plads, ligesom det er angivet, hvad afgrænsningen er foretaget på baggrund af.

Afvielser fra ovenstående er til tider sket, hvis der er fremkommet oplysninger om en anden afgrænsning af pladsen ved interviews, eller hvis der er udpeget en anden afgrænsning ved besigtigelse af området sammen med en person, som har kendskab til den præcise lokalisering af pladsen. Ligeledes kan der være afvielser, hvis matrikelgrænserne var anderledes i pladsernes driftsperiode, eller hvis der foreligger oplysninger om, at en bygning først er opført efter driftsperi-

odens afslutning. Sådanne afvigelser er ligeledes angivet i sammenfatningskemaet.

I situationer, hvor den naturlige afgrænsning jf. lodfotos kun dækker en del af en matrikel, så er det den afgrænsning, der er blevet brugt og angivet på kortene. I de tilfælde, hvor en matrikel på denne måde opdeles, er hele matriklen medtaget i opgørelsen over hvilke matrikler, pladsen dækker.

Enkelte pladser dækker over flere usammenhængende områder. Det er i samråd med amtet valgt, at dele disse pladser op i et tilsvarende antal lokaliteter.

4. **USIKKERHEDER VED KORTLÆGNINGEN**

Der er en række usikkerheder forbundet med de metoder, som er brugt ved lokaliseringen og specielt afgrænsningen af tjærepladserne.

4.1 **Usikkerheder forbundet med afgrænsning**

Med hensyn til den naturlige afgrænsning, så bygger denne i de fleste tilfælde på lodfotos fra 1954. Hertil kan der være knyttet en vis usikkerhed. Det drejer sig især om den bebyggelse, der er beliggende på området. Der er i de fleste tilfælde ikke indhentet oplysninger om, hvornår denne bebyggelse er opført, og tjærepladsen kan således på et tidligere tidspunkt også have omfattet de områder, der er bebygget på lodfotos fra 1954. I de tilfælde hvor en sådan randbebyggelse forekommer, er afgrænsningen som hovedregel eksklusiv denne bebyggelse.

En anden usikkerhed i forbindelse med fastlæggelse af naturlige afgrænsninger på baggrund af lodfotos er knyttet til overførslen af pladsens afgrænsning fra lodfoto til matrikelkort, da det ikke i alle tilfælde er muligt at få tilpasset matrikelkortet nøjagtigt til hele lodfotoet. Det er som udgangspunkt forsøgt at få matrikelkortet til at passe bedst muligt i det område, hvor tjærepladsen ligger. I enkelte tilfælde er problemet løst ved at kopiere matrikelkortene lidt op eller ned, så de bedre kan tilpasses til de enkelt lodfotos.

På baggrund af de usikkerheder som forekommer i forbindelse med afgrænsning af tjærepladserne, skal man således være opmærksom på, at afgrænsningen ikke er fuldstændig endegyldig. Det er især de matrikler, som ligger i pladsernes periferi, der kan være usikkerhed om.

4.2 **Identificering af pladser udfra garn på lodfotos.**

Det skal desuden bemærkes, at det udfra lodfotos ikke med sikkerhed kan afgøres, om der er tale om nytjærede garn og dermed en tjæreplads. Nette/garnene blev også lagt til tørre indimellem de blev tjæret. Identificering ved hjælp af flyfotos er derfor i alle tilfælde sammenholdt med interviews med lokalkendte personer, som kan bekræfte, at der har været tjæret garn eller tørret nytjærede garn i det pågældende område.

For at det er muligt at identificere tjærepladser på lodfotos, er det nødvendigt, at fotoet er taget på det tidspunkt af året, hvor garnene og nettene er blevet tjæret og derefter lagt til tørre. De fleste lodfotos er taget omkring maj måned, hvilket er sammenfaldende med det tidspunkt hvor bundgarnene sædvanligvis blev tjæret. Man skal således være opmærksom på, at fotoet kan være taget på en dag, hvor der ikke har ligget net til tørre. Det er derfor ikke i alle tilfælde muligt at se

pladsen på lodfotos. Ruser blev derimod hovedsagelig tjæret i juni-juli, og som følge heraf har det ikke været muligt at observere ruser lagt til tørre på lodfotos.

5. KORTLAGTE TJÆREPLADSER I SÆBY KOMMUNE

På figur 5.1 er samtlige kortlagte tjærepladser i Sæby Kommune indtegnet, og i tabel 5.1 er der opstillet en sammenfatning af kortlægningen. Der er udarbejdet en opgørelse over antal tjærepladser, tjærepladsernes samlede areal, samt en opgørelse over hvor mange matrikler, der i dag anvendes til hhv. bolig, industri/erhverv eller er ubebyggede.

Hvis en matrikel på ejendomsoplysningen C537 har mere end én adresse og der er forskellige anvendelser på adresserne, er hele matriklen i skemaet opført under den arealanvendelse, som er mest følsom. Hvis en del af matriklen anvendes til bolig og en anden del benyttes til industri/forretning eller er ubebygget, så er matriklen opgjort som værende bolig. Hvis en del af matriklen anvendes til industri/forretning og en anden del er ubebygget, så er matriklen opgjort som værende ubebygget.

For boliger er det desuden både opgjort, hvor mange matrikler det drejer sig om, samt hvor mange boliger der reelt er på disse matrikler. Dette skyldes, at der enkelte steder er boligblokke på pladserne, og derfor kan antallet af boliger blive højere end antallet af matrikler.

	Areal [m ²]	Bolig		Industri/ forretning	Ubebyg- get
		Antal matrikler	Antal boliger	Antal matrikler	Antal matrikler
1. 847-1058 Nedlagt tjæreplads, Sdr. Ringvej	8.000	3	3	3	0
2. 847-1059 Nedlagt tjæreplads, Nord for Havnen/ Roklubben	4.000	0	0	0	1 ^{a)}
3. 847-1060 Nedlagt tjæreplads, Pingvinvej	5.600	0	0	0	2 ^{b)}
4. 847-1061 Nedlagt tjæreplads, Skovsgårdsvej	18.000	6	6 ^{c)}	0	0
5. 847-1062 Nedlagt tjæreplads, Åvænget	500	1	1	0	0
SUM	36.100	10	10	3	3

^{a)}: Roklub

^{b)}: Omfatter 2 nyttehaver.

^{c)}: 4 af matriklerne omfatter skole, børnehave og fritidsklub.

Tabel 5.1. Sammenfatning af kortlægning af tjærepladser i Sæby Kommune.

Som det fremgår af tabel 5.1 er der i alt kortlagt 5 tjærepladser i Sæby Kommune, og det samlede areal af disse pladser er ca. 36.000 m². Den nuværende area-

lanvendelse fordeler sig således, at 10 matrikler anvendes til boliger, 3 matrikler anvendes til industri/erhverv og 3 matrikler er i dag ubebyggede.

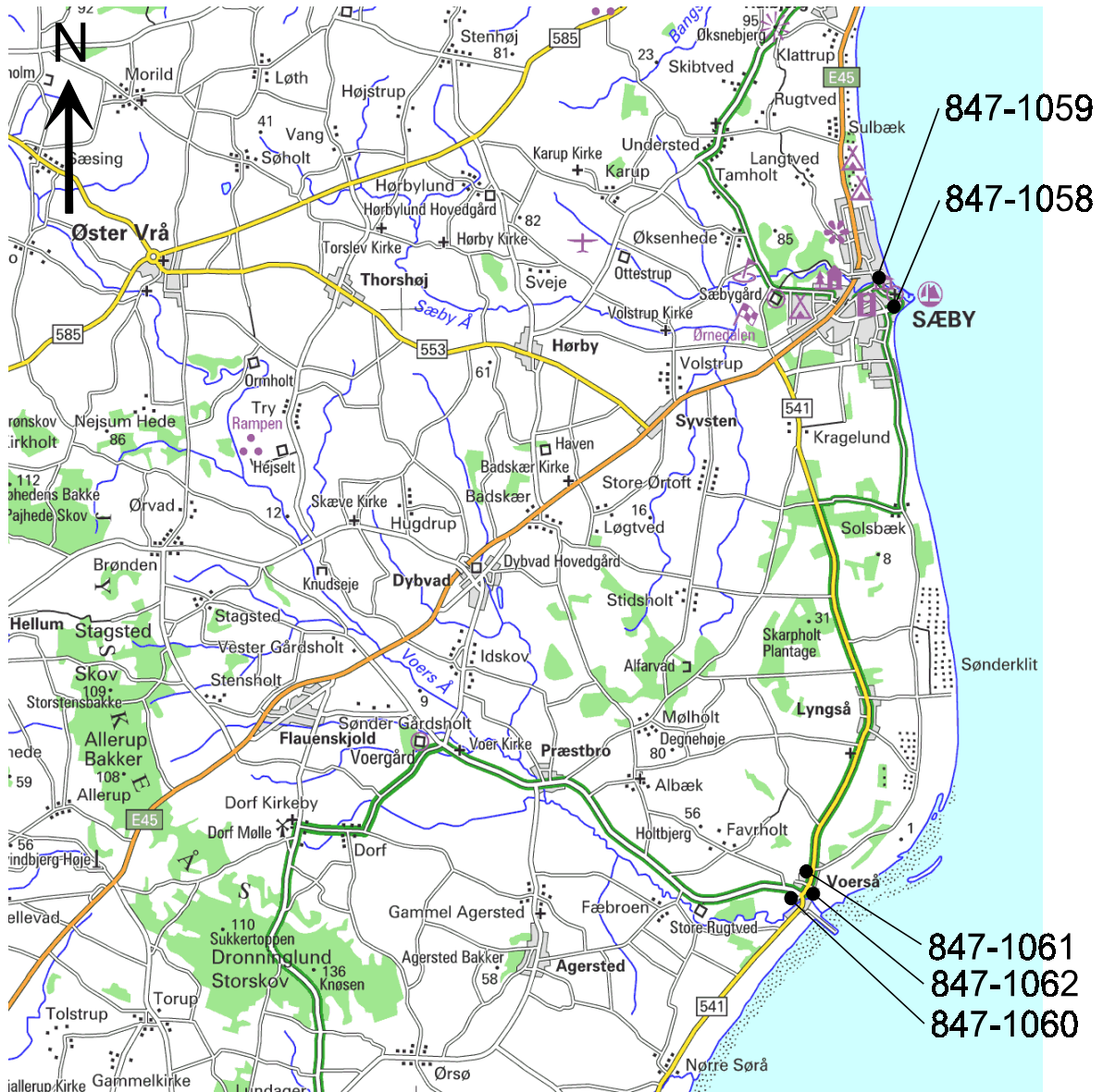
Det skal bemærkes, at 4 af de matrikler, som er kortlagt i kategorien bolig, dækker over et område hvorpå der bl.a. er skole, børnehave og fritidsklub.

Geografisk fordeler pladserne sig med 3 i Sæby og 3 i Voerså, som er de to byer i kommunen, hvorfra der blev drevet fiskeri.

I Sæby blev der kun fisket med vod, og der har kun foregået tjæring af tov. Der er lidt usikkerhed omkring driftsperioden for pladserne i Sæby. Ingen af pladserne i Sæby fremgår af lodfotos, men lodfotos er i forbindelse med samtlige pladser benyttet til en vurdering af den naturlige afgrænsning. Der er foretaget en gennemgang af Tingbøgerne for de fleste af de matrikler, som er tilhørende pladserne i Sæby. Dette gav dog ikke yderligere oplysninger omkring tjærepladserne.

I Voerså blev der hovedsageligt fisket med bundgarn og vod. Der var frem til 1948 en fællesplads (lok.nr. 847-1060), hvor garnene/tovene blev tjæret. Denne plads blev i 1948 flyttet til en anden lokalitet (lok.nr. 847-1061), som blev benyttet i ca. 10 år. I Voerså er der desuden kortlagt en privatplads (lok.nr. 847-1062). På et lodfoto for den ene af pladserne i Voerså (lok.nr. 847-1061) var det muligt at observere garn, som lå til tørre. I forbindelse med afgrænsningen af samtlige pladser er lodfotos blevet benyttet som grundlag for vurderingen af den naturlige afgrænsning.

Ifølge de folk med tilknytning til fiskeriet, som er blevet interviewet, er der ikke blevet støbt blylodder til fiskeriet i forbindelse med de kortlagte tjærepladser.

Mål ca. 1:150.000

Juni 1999

Figur 5.1
Kortlagte tjærepladser
Sæby Kommune

Lokalitetsnr.: 847-1058				
Lok. navn: Nedl. tjæreplads, Sdr. Ringvej				
Adresse: Gasværksvej 42, 59; Sdr. Ringvej 21, 23, 31; 9300 Sæby.				
Matr. nr.: 3d, 3e, Sæby Bygrunde. 42a, 42b, 42c, 42d, Sæby Markjorder.				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
Matr. nr. 3d og 3e Sæby Bygrunde, er også kortlagt som en del af 847-8842 (Losseplads).				
Matr. nr. 42a, Sæby Markjorder, er også kortlagt som en del af 847-8578 (Smede- og maskinreparationværksted).				
Matr. nr. 42b og 42c, Sæby Markjorder, er også kortlagt som en del af 847-8574 (Fiskeindustri)				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Industri/Bolig	efter ca. 1955	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads og tørreplads for tov	efter ca. 1935	ca. 1955
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
<p>Ad. 1 <i>Rundering, 1999</i> Der er industri og bolig på området.</p> <p>Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4030, Flj. 27, nr. 70); 1964 (318F, nr. 202). Pladsen kan ikke observeres på flyfotos. Disse er udelukkende brugt til naturlig afgrænsning.</p> <p><i>Naturlig afgrænsning</i> Mod nordvest: Sti langs opfyldt dam. Mod nord: "Petroleumshuset". Mod øst: Jernbanen.</p> <p>Afgrænsningen er foretaget ud fra interviews sammen holdt med flyfoto fra 1954. Afgrænsningen er især foretaget ud fra oplysningerne om den tidligere opfyldte dam. Der er kun en kilde, der har udpeget, at tjærepladsen også var beliggende syd for den nuværende Gasværksvej /1/.</p> <p>Pladsens areal er ca. 8.000 m².</p> <p><i>Kilder</i> Der var en tjæreplads placeret på en tidligere dam, som blev opfyldt. Området er kendt under navnet Havgusbakken /1, 2, 3/.</p> <p>Da jernbanelinien skulle føres til Sæby havn, opstod der syd for havnen en dam. Denne dam blev fyldt op, og tjærepladsen var placeret ovenpå den opfyldte dam. Dammen blev etapevis opfyldt nordfra, og tjærepladsen rykkede med syd på i takt med opfyldningen. Tjærepladsen var beliggende i længst tid på det sted, hvor kølehuset senere blev bygget (matr. nr. 42b og 42c) /1/.</p> <p>Kilde /3/ har udpeget den del af den opfyldte dam, der ligger nord for den nuværende Gasværksvej som værende det sted, hvor tjærepladsen var beliggende. Pladsen stoppede midt i 1950'erne. Området er udpeget på luft foto af kilde /3/.</p> <p>I Sæby har der ikke været bundgarnsfiskere og det er derfor kun tov, som er blevet tjæret på denne plads /1,3/.</p> <p><i>Tingbogsoplysninger</i> Der er ingen relevante oplysninger i Tingbøgerne.</p>				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved:				
1. Flyfoto : Ingen.				
2. Interview : Samtlige matrikler.				
3. Naturlig afgrænsning : Samtlige matrikler.				

Lokalitetsnr.: 847-1059				
Lok. navn: Nedl. tjæreplads, Nord for havnen/Roklubben				
Adresse: Frederikshavnsvej 4, 9300 Sæby				
Matr. nr.: 11, Sæby Markjorder.				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Roklub/Udyrket areal.	efter ca. 1935	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads for tov	før ca. 1915 (evt. ca. 1935)	efter ca. 1935
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
<p>Ad. 1 <i>Rundering</i> Sæby Roklub har sit klubhus på området. Den resterende del af området består af udyrket areal.</p> <p>Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4030, Flj. 26, nr. 5); 1964 (318F, nr. 202). Pladsen kan ikke observeres på flyfotos. Disse er udelukkende brugt til naturlig afgrænsning.</p> <p><i>Naturlig afgrænsning</i> Mod syd: Sæby Å. Mod vest: Sti. Mod nord: Stranden. Mod øst: Kysten.</p> <p>Ved interviews har det ikke været muligt at få en nærmere afgrænsning af pladsen end, at den lå i det område mellem broen og Roklubben, samt at den eventuelt fortsatte ud til kysten. Da pladsen heller ikke fremgår af flyfotos bygger afgrænsningen udelukkende på et skøn ud fra flyfotos sammenholdt med interviews.</p> <p>Pladsens areal er ca. 4.000 m².</p> <p><i>Kilder</i> Der var en plads til tjæring af tov i det område lige nord for havnen, hvor Roklubben er beliggende /1, 2, 3, 4/. Ifølge kilde /2/ var pladsen beliggende ca. mellem broen over Sæby Å og Roklubben. Den fortsatte ifølge kilde /3/ herfra ud til kysten, hvilket tildels bekræftes af kilde /2/. Kilde /4/ mener imidlertid, at tjærepladsen kun var beliggende i området vest for Roklubben.</p> <p>Ifølge kilde /1/ afløste denne tjæreplads byens tidligere tjæreplads, der var placeret på havnen (lok. nr. 847-1057), ved havneudvidelsen midt i 1930'erne. Kilde /3/ kan imidlertid huske pladsen fra hele sin barndom og teenageår, hvilket betyder, at pladsen skulle have været i funktion fra før ca. 1915 til efter først i trediveerne. Det er dermed ikke muligt klart at få afgrænset driftsperioden for pladsen.</p> <p>Pladsen blev ejet af "Læsø-Peter" /3/.</p> <p><i>Tingbogsoplysninger</i> Der er ingen relevante oplysninger i Tingbøgerne.</p>				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved:				
4.	Flyfoto	:	Ingen.	
5.	Interview	:	11, Sæby Markjorder.	
6.	Naturlig afgrænsning	:	11, Sæby Markjorder.	

Lokalitetsnr.: 847-1060				
Lok. navn: Nedl. tjæreplads, Pingvinvej				
Adresse: Pingvinvej 4 og 8; 9300 Sæby.				
Matr. nr.: 18c, 18f, Nørre Voerså By, Albæk.				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Ubebygget areal/Garage	efter ca. 1948	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads	1111	ca. 1948
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
<p>Ad. 1 <i>Rundering, 1999</i> Området består af et ubebygget areal med en slags garagebygning. Der bliver dyrket grøntsager flere steder på området.</p> <p>Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4022, Flj. 36, nr. 78); 1963 (301M, nr. 378).</p> <p><i>Naturlig afgrænsning</i> Afgrænsningen er foretaget ud fra en rundering på området, hvor 2 kilder /1, 2/ har udpeget afgrænsningen. Der er dog lidt tvivl om afgrænsningen mod nord. Pladsen har muligvis gået helt ud til Kringelhedevej, og dermed også omfattet matr. nr. 8h, 8n, 18d, 18e, men dette er ikke bekræftet, og området ikke er taget med i afgrænsningen. Pladsens areal er ca. 5.600 m².</p> <p><i>Kilder</i> Der var en tjæreplads på området mellem Pingvinvej og Vestergårdsvej. /1, 2, 3/ På pladsen blev der både tjæret og tørret tov samt garn /1/.</p> <p>Pladsen lå bag granerne på det der blev kaldt "bunken" i nærheden af det tidligere vandværk. Pladsen strakte sig ikke længere mod vest, end de marker, der ses på flyfotoet fra 1954, men der er lidt tvivl om afgrænsningen mod nord /1, 2/.</p> <p>Pladsen har muligvis gået helt ud til Kringelhedevej.</p> <p>Der har været 2 placeringer af gryden. Først var gryden placeret ca. midt for på pladsens sydøstlige kant. Gryden blev sidst i 1940'erne flyttet til pladsen ved skolen (lok. nr. 847-1061). Sidst i 1950'erne blev gryden flyttet tilbage til pladsen på Pingvinvej. Gryden blev på dette tidspunkt placeret i pladsens sydvestlige hjørne, men så vidt det huskes, har der ikke været tjæret på området, efter gryden kom tilbage /1, 2/.</p> <p>Der blev brugt en gryde til 200 liter tjære ad gangen /2/.</p>				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved:				
7. Flyfoto : Ingen				
8. Interview : Samtlige matrikler.				
9. Naturlig afgrænsning : Samtlige matrikler.				

Lokalitetsnr.: 847-1061				
Lok. navn: Nedl. tjæreplads, Ny Skovsgårdsvej (ved skolen)				
Adresse: Østkystvejen 314; Voerså, 9300 Sæby.				
Matr. nr.: 1b, 1d, 10d, 11h, 11i, 41h, Nørre Voerså By, Albæk.				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Skole/Kommunalt Kontor/Bolig/Børnehave.	efter ca. 1958	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads	ca. 1948	ca.1958
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
<p>Ad. 1 <i>Rundering, 1999</i> Stensnæsskolen er beliggende på størstedelen af området. Desuden er der et kommunalt kontor, bolig samt en børnehave og fritidsklub på området.</p> <p>Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4022, Flj. 36, nr. 78); 1963 (301N, nr. 198).</p> <p><i>Naturlig afgrænsning</i> Mod syd: Markskel/vej. Mod vest: Fodboldbane. Mod nord: Skel op til et stykke jord, som sandsynligvis er det omtalte stykke fælles jord. Mod øst: Østkystvejen (pladsen gik evt. ikke helt ud til vejen).</p> <p>Afgrænsningen er dels foretaget på baggrund af flyfoto fra 1954 bl.a. ud fra placering af de garn samt de markskel, som er på flyfotoet, og dels ud fra interviews. Ifølge kilde /1/ gik pladsen ikke helt ud til, hvor bl.a. børnehaven og fritidsklubben ligger i dag. Når matrikelkortet sammenholdes med flyfotoet, virker det meget sandsynligt, at der også kan have ligget garn til tørre på det område, hvor børnehaven og fritidsklubben ligger. Den strimmel "fællesjord", som kilde /1/ omtaler, er eventuelt mindre, end det huskes. Grundet arealanvendelsen er det valgt at lave afgrænsningen af pladsen mod nord ud fra flyfoto, hvilket betyder, at en del af både børnehaven og fritidsklubben bliver regnet med til pladsen.</p> <p>Pladsen dækker et areal på ca. 18.000 m².</p> <p><i>Kilder</i> Ifølge kilde /1/ blev der tjæret og tørret tov på området, hvor Stensnæsskolen i dag er beliggende. Kilde /1/ deltog selv i tjæringen som barn. Kilde /1/ mener, at der også blev tjæret garn, men kan ikke sige det med sikkerhed. Pladsen var i brug fra sidst i 1940'erne til sidst i 1950'erne. Tjæregrøden var placeret ca. ved den østlige ende af den nuværende hal /1/.</p> <p>Ifølge kilde /2/ blev området ved skolen brugt til tørreplads for garn (ikke nytjærede). Kilde /2/ kan ikke huske, om der har været tjæret og efterfølgende tørret tov og garn på området.</p> <p>På området, hvor fodboldbanen var beliggende, har der ikke været hverken tørret eller tjæret tov og garn. Denne bane blev anlagt i ca. 1945 før området blev taget i anvendelse som tjæreplads. Pladsen var derfor afgrænset af denne fodboldbane. Desuden gik pladsen ikke helt ud til der, hvor børnehaven og fritidsklubben er beliggende. Disse bygninger er bygget på noget "fælles jord", der var beliggende som en strimmel jord langs Ny Skovsgårdsvej. Pladsen gik herfra og helt ud til Østkystvejen /1/.</p> <p><i>Byggesag</i> Ifølge Sæby Kommune er der intet i byggesagen vedr. udstykning til institutioner eller det omtalte "fællesjord". (fortsættes)</p>				

SAMMENFATNING

Tjæreplads bekræftet ved:

- 10. Flyfoto : 11h, Nørre Voerså By, Albæk.
- 11. Interview : Samtlige matrikler, ikke helt præcist.
- 12. Naturlig afgrænsning : Samtlige matrikler.

Lokalitetsnr.: 847-1062				
Lok. navn: Nedl. tjæreplads, Åvænget				
Adresse: Åvænget 4; Voerså, 9300 Sæby.				
Matr. nr.: 15f, Nørre Voerså By, Albæk.				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Have	1111	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads, Tørreplads for tov	1111	1111
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
<p>Ad. 1 <i>Rundering, 1999</i> Der er have på området. Haven tilhører en bolig, der er beliggende på matriklen. Der er ikke muligt at afgøre, hvorvidt haven bliver brugt som nyttehave.</p> <p>Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4022, Flj. 36, nr. 78); 1963 (301N, nr. 198).</p> <p><i>Naturlig afgrænsning</i> Området er afgrænset ud fra matrikelgrænserne sammenholdt med interview. pladsens areal er ca. 500 m².</p> <p><i>Kilder</i> Der var en privat tjæregryde på adressen Åvænget 4. Den var ejet af kilde /1/'s far, og kilde /1/ bor på den pågældende grund. Der blev tjæret og tørret tov på området. Dette fandt sted i baghaven helt nede ved kanten til Voerså Å /1/.</p> <p><i>Bemærkning</i> Der er kun en kilde, men da det er ejeren af grunden, som er kilde, og det er hans far, som har haft tjærepladsen er det grundlag nok for at kortlægge pladsen.</p>				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved: 13. Flyfoto : Ingen. 14. Interview : 15f, Nørre Voerså By, Albæk. 15. Naturlig afgrænsning : 15f, Nørre Voerså By, Albæk.				